

ПРАЕКТ ЛАКАЛІЗАЦЫІ CMS JOOMLA! 5.X НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

Ц. А. Цігоў

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
пр. Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь, timur.titov.04@gmail.com
Навуковы кіраўнік: Д. А. Сьянаў, асістэнт*

У артыкуле разгледжаны панятак лакалізацыі, выведзеныя лінгвістычныя асаблівасці лакалізацыі праграмнага забеспячэння на беларускую мову. Вынікі доследу ўжытыя пры перакладзе сістэмы кіравання змесцівам Joomla! 5.x. Прыведзеныя прынцыпы работы ў перакладзе на базе інтэрнэт-платформы CrowdIn. Лакалізацыя ўкаранёная ў ПЗ і даступная для карыстання і рэцэнзавання.

Галоўныя словы: лакалізацыя, праграмнае забеспячэнне, пераклад, краўдсорсінг, Joomla, CrowdIn.

Лакалізацыя ў кантэксце распрацавання праграмнага забеспячэння (ПЗ) ёсць працэсам адаптацыі прадукту для выкарыстання ў пэўным рэгіёне (лакалі) з улікам моўных, культурных і тэхнічных асаблівасцяў рэгіёна (лакалі). Лакалізацыя прадукту можа мець на ўвазе лакалізацыю карыстальніцкага інтэрфейсу, лакалізацыю змесціва і фарматавання. Заданне лакалізацыі ПЗ вельмі актуальнае з наступных прычын:

- глабалізацыя рынку: лакалізацыя дазваляе кампаніі дасягнуць большай колькасці карыстальнікаў у розных рэгіёнах;
- паляпшэнне карыстальніцкага досведу: лакалізацыя спрыяе лепшаму ўзаемадзеянню карыстальніка з ПЗ, а таксама агульнай задаволенасці карыстальніка і павышэнню ягонай прыхільнасці;
- забеспячэнне перавагі на мясцовых рынках перад кампаніямі-канкурэнтамі;
- адпаведнасць пэўным патрабаванням мясцовага заканадаўства.

Наагул кажучы, лакалізацыя ПЗ, будучы на мяжы камп'ютарных тэхналогій і тэхналогій перакладу, стала вельмі важным фактарам поспеху бізнесу распрацавання ПЗ у розных краінах і на розных мовах. Узорам добрага падыходу можа быць дзейнасць кампаніі Microsoft у галіне лакалізацыі ўласных прадуктаў. Бібліятэка дакументацыі кампаніі змяшчае:

- больш за 100 дапаможнікаў у стылі (style guides) – збораў правіл і патрабаванняў да стылю ў розных мовах, а таксама звестак пра стылістычныя нормы, мову тэхнічнай дакументацыі і рэгіянальныя стандарты;
- тэрміналагічную базу, якую можна ўжываць для распрацавання лакалізаваных праграм, якія інтэгруюцца з прадуктамі Microsoft;
- пераклады і слоўнікі радкоў (пераклады элементаў) карыстальніцкага інтэрфейсу;
- бясплатныя моўныя інструменты і даведачныя матэрыялы для стварэння праграм на розных мовах.

Для беларускага карыстальніка, нягледзячы на стан раўнапраўя дзвюх моў у РБ, існуе сталая праблема даступнасці разнастайных інтэрнэт-прадуктаў на беларускай мове. У звязку з гэтым пайстае актуальнае пытанне лакалізацыі ПЗ на беларускую мову для той часткі грамадзян, што выражае жаданне карыстацца беларускай мовай як роднай. У цяперашні час лакалізацыя ПЗ на беларускую мову рэалізуецца збольшага метадам краўдсорсінгу на адкрытых платформах тыпу Weblate, CrowdIn, Transifex. Такая лакалізацыя мае свае станоўчыя бакі:

кампанія можа запрасіць да валанцёрскай работы ў лакалізацыі шырокае кола людзей (актыўных карыстальнікаў ці мэтавай аўдыторыі) – і гэта забяспечыць безумоўную хуткасць перакладу і эканамічную выгаду для кампаніі. Аднак бескантрольны краўдсорсінг не можа гарантаваць высокай якасці перакладу, бо ўдзельнікі часта маюць розную ступень ведаў і навыкаў. Таксама ёсць праблема захавання адзінага стылю і кансістэнтнасці ў перакладах. У звязку з вышэйназваным краўдсорсінг вымагае дзейснага кіравання і каардынацыі паміж удзельнікамі, наяўнасці сістэмы кантролю якасці, механізмаў навучання ўдзельнікаў лакалізацыі.

Да пачатку работы над лакалізацыяй CMS Joomla! 5.x былі прааналізаваны разнастайныя тэматычныя матэрыялы: галіновыя слоўнікі і артыкулы, дапаможнік у стылі для беларускай мовы ад Microsoft, лакалізацыі папярэдніх версій CMS Joomla! 3.x, 4.x, інтэрнэт-форумы на тэму стварэння беларускай камп’ютарнай тэрміналогіі і лакалізацыі асобных праграмных прадуктаў. У выніку былі аформлены важныя для работы лінгвістычныя асаблівасці лакалізацыі агулам і на беларускую мову ў прыватнасці:

- *наслядоўнасць* перакладу: аднолькавыя рэчы павінны мець аднолькавыя назвы паўсюль – для гэтага важна стварыць слоўнік праекта; у той жа час усе тэрміны залежаць ад кантэксту і лакалізатар мусіць усведамляць сэнс кожнага перакладу;

- *натуральнасць* перакладу: унікаючы недакладнасцяў, не заўсёды варта перакладаць арыгінал даслоўна, а часам лепш проста патлумачыць, што адбудзецца ў даным выпадку, на мове перакладу;

- *характэр* перакладу: варта карыстацца добрай мовай, ад якой будзе ўражанне, што прадукт быў на гэтай мове ад пачатку; пры мажлівасці захоўваць граматыку і стылістыку мовы перакладу, унікаць абрэвіяцый;

- *ёмкасць* перакладу: каб карыстальнікі інтэрфейс выглядаў зграбна, важна ўмець змясціць патрэбную інфармацыю на адведзеным для яе месцы; варта зважаць не толькі на саму фразу, але і на яе наваколле;

- *стандартызаванасць* перакладу: варта ў стварэнні лакалізацыі арыентавацца на буйныя гатовыя праекты: Samsung, Google, Microsoft, – якімі людзі карыстаюцца ўжо досыць доўга і таму могуць быць звыклія да канкрэтнага варыянту перакладу;

- у англійскай мове слова “please” паказвае на паважлівае стаўленне да карыстальніка; у беларускай мове гэтую функцыю выконваюць звароткі «Вы», «Ваша» і дзеясловы загаднага ладу множнага ліку (“Please wait” → «Пачакайце», “You do not have permission...” → «У Вас няма дазволу...»);

- рэкамендуецца ўнікаць называння гэндару пры звароце да карыстальніка і выбіраць дзеясловы без пазначэння роду кшталту «-ў (-ла)», калі гэта не псуе стылістыкі мовы;

- у беларускай мове з вялікай літары пішуцца толькі першае слова і ўласныя назвы (“Path to Private Key File” → «Шлях да файла сакрэтнага ключа»);

- трэба аддзяляць лічбы ад слоў, знакаў «№», «%», «§», адрозніваць злучок «-», лічбавы працяжнік «—» і доўгі працяжнік «—»;

- знак амперсанд «&» звычайна перакладаецца як злучнік «і»;

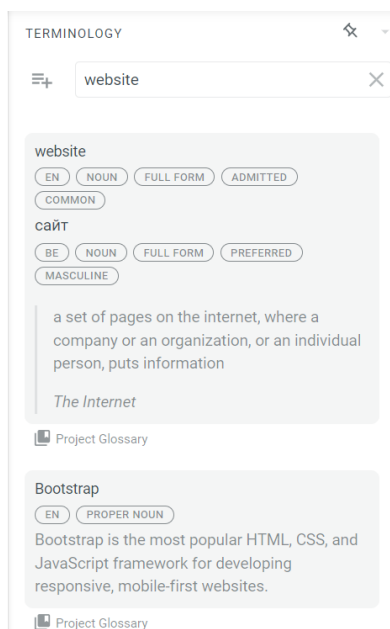
- ніколі не перакладаюцца каманды тэрмінала (cd, echo, sudo, yes, no і г. д.) і праграмны код рознага кшталту;

- не перакладаюцца ўласныя назвы праграм, кампаній, сістэм, з выняткам назваў стандартных праграм (“Git”, “Joomla”, але: «Каляндар», «Налады»).

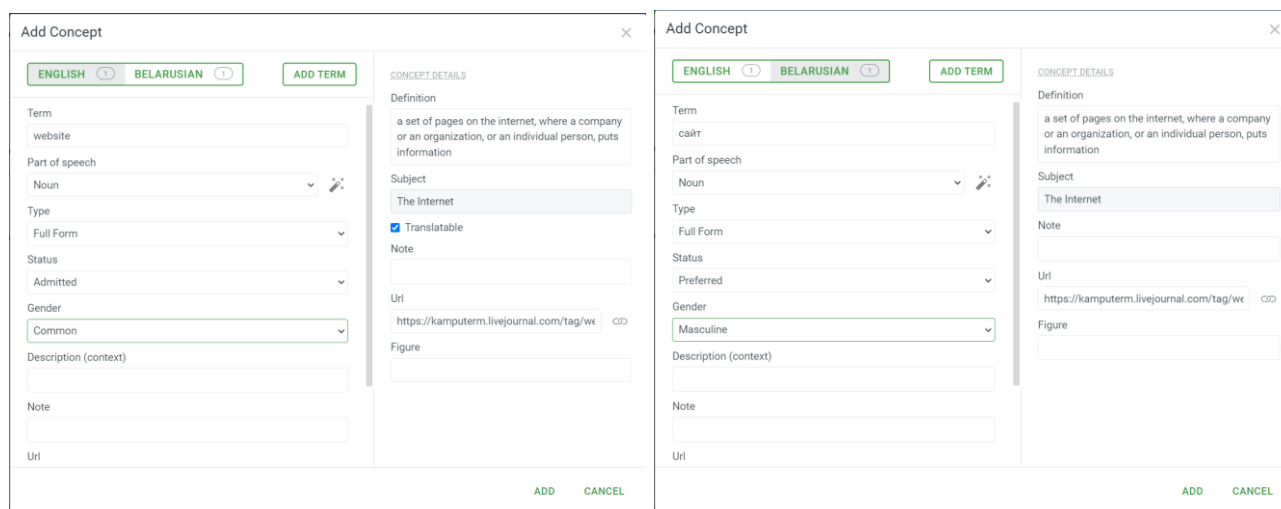
Лакалізацыйны пераклад ажыццяўляецца ў складзе каманды валанцёраў Joomla Belarus Community, сярод якіх ёсць сталыя і спрактыкаваныя карыстальнікі данай CMS. Работа вядзецца на зручнай для карыстання платформе CrowdIn у адпаведнасці с наступнымі прынцыпамі:

- размеркаванне вялікага аб’ёму файлаў для перакладу пароўну паміж удзельнікамі;
- вядзенне агульнага слоўніка тэрмінаў на базе CrowdIn;
- выкарыстанне падобнага стылю і лексікі з лакалізацыямі на роднасныя мовы краін-суседзяў: Украіны, Расіі, Польшчы;
- тэставанне гатовай часткі лакалізацыі на лакальных сайтах Joomla;
- рэгулярныя абмеркаванні і перагляд работы адно аднаго.

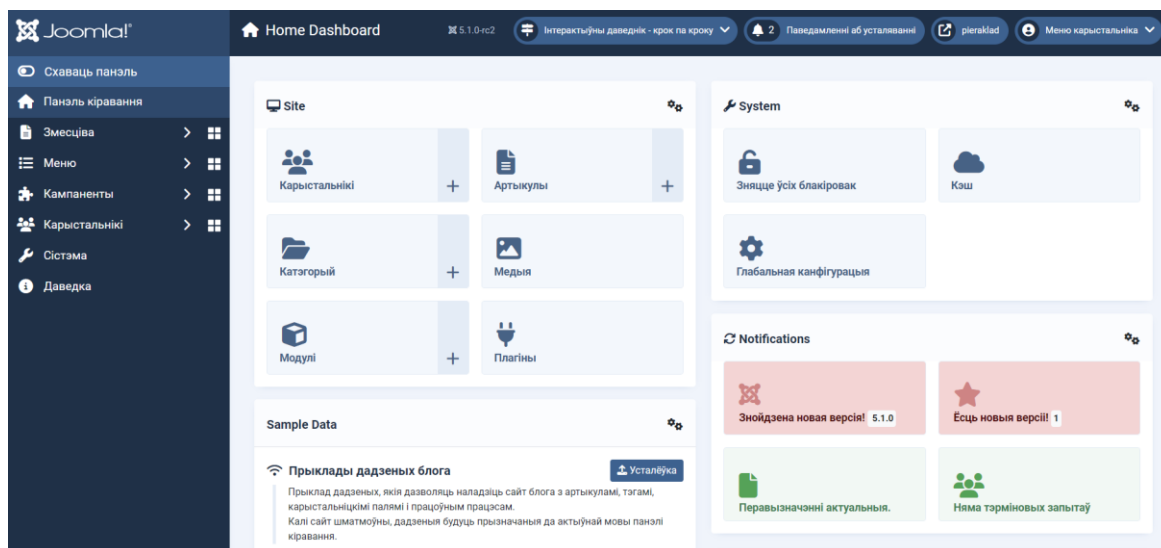
На адным з прамежкавых этапаў лакалізацыя была ўкаранёная адміністрацыяй Joomla. Усялякі карыстальнік можа ўсталяваць беларускі моўны пакет і пры выяўленні памылкі ці недакладнасці даслаць свае варыянты перакладу на joomlablr@gmail.com.

Мал. 1. Агульны выгляд слоўніка тэрмінаў у CrowdIn

Мал. 2, 3. Дадаванне новага тэрміна ў CrowdIn

Мал. 4. Агульны выгляд панэлі кіравання Joomla

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Дакументацыя з глабалізацыі Microsoft [Электронны рэсурс].
URL: <https://learn.microsoft.com/en-us/globalization/> (дата звароту: 30.03.2024).
2. Праект беларускай камп'ютарнай тэрміналогіі Kamputerm [Электронны рэсурс].
URL: <https://kamputerm.livejournal.com/> (дата звароту: 30.03.2024).
3. Беларуская камп'ютарная тэрміналогія [Электронны рэсурс]. URL:
<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1emD4F6Hv6FIFfh6Uaa1no9LQocuJxYz56nSUClePuI0/edit#gid=0>
(дата звароту: 30.03.2024).
4. Joomla! 4 Belarusian [Электронны рэсурс].
URL: <https://downloads.joomla.org/language-packs/translations-joomla4/downloads/joomla-4-belarusian>
(дата звароту: 30.03.2024).
5. Joomla! 3 Belarusian [Электронны рэсурс]. URL: <https://downloads.joomla.org/language-packs/translations-joomla3/downloads/joomla3-belarusian> (дата звароту: 30.03.2024).
6. Савіцкі М. І. Тлумачальны слоўнік па інфарматыцы. Мн.: Энцыклапедыкс, 2009. 300 с.
7. Толковый русско-англо-белорусский словарь по информатике: около 2000 терминов / М. К. Буза [и др.]; Под общ. ред. М. К. Бузы. Мн.: Выш.шк., 1994. 167 с.
8. Матэматычная энцыклапедыя / Гал. рэд. В. Бернік. Мн.: Тэхналогія, 2001. 496 с.: іл.
9. Кудрявский П. А., Тейс Г. Н. Руководство по локализации программ. Курск, Великий Новгород, 2004. 219 с. URL: <https://reallib.org/reader?file=1352717> (дата звароту: 30.03.2024).